

В. О. Сич

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри історії та теорії держави і права
Чорноморського державного університету
імені Петра Могили (м. Миколаїв)

УДК 35.073 (477)

ФУНКЦІЇ ТА ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІКИ

У статті у вигляді проекту Правил етики співробітників юридичних клінік висвітлено функції та принципи діяльності юридичних клінік в Україні. Визначено основні функції та принципи роботи юридичних клінік та рекомендовано використовувати їх при розробці Правил етики співробітників юридичної клініки.

В статье в виде проекта Правил этики сотрудников юридических клиник освещены функции и принципы деятельности юридических клиник в Украине. Определены основные функции и принципы работы юридических клиник и рекомендовано использовать их при разработке Правил этики сотрудников юридической клиники.

In this article the author as the project of Rules of ethics of employees of legal clinics lighted up functions and principles of activity of legal clinics in Ukraine. The author defined basic functions and principles of work of legal clinics and recommends to use them for development of Rules of ethics of employees of legal clinic, which for today are absent in the legislation of Ukraine, but is very needed for work.

Юридична клінічна діяльність в Україні зумовлена необхідністю надання правової допомоги малозабезпеченим верствам населення. Безкоштовне надання правової допомоги спрямоване на реалізацію конституційного принципу рівності громадян при захисті ними своїх прав. Згідно з ч. 1 ст. 59 Конституції України: “Кожен має право на правову допомогу. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав” [1].

На відмінну від загальних принципів Конституції, правова допомога в юридичних клініках надається безкоштовно із застосуванням спеціальних функцій та принципів, що визначається актуальністю і метою даної теми. Для досягнення цієї мети необхідним є виокремлення певних завдань дослідження, які полягають у визначенні, класифікації та певних характеристиках як правозахисних функцій, так і основних принципів, що застосовуються у правозахисній діяльності працівниками юридичних клінік.

До функцій юридичних клінік належить надання первинних, поточних усних та письмових консультацій, а в разі необхідності і можливості — здійснення функцій представництва в цивільних та захисту в кримінальних справах, якщо це не суперечить чинному законодавству України та внутрішнім положенням про діяльність юридичних клінік.

Правозахисні функції в юридичній клініці здійснюють консультанти — студенти старших курсів юридичних факультетів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, які працюють під керівництвом фахівців-викладачів та практикуючих юристів [2].

Правова допомога в юридичних клініках надається населенню безкоштовно.

На працівників юридичних клінік повинні поширюватись основні принципи етики, які застосовуються в правозахисній діяльності [2; 3].

© Сич В. О., 2010.

До таких принципів належать:

- 1) принцип незалежності;
- 2) принцип дотримання законності;
- 3) принцип неприпустимості представництва клієнтів з суперечливими інтересами;
- 4) принцип конфіденційності;
- 5) принцип компетентності та добросовісності;
- 6) принцип чесності і порядності;
- 7) принцип поваги до діяльності юридичних клінік;
- 8) принцип культури поведінки;
- 9) принцип обмеження рекламування діяльності юридичної клініки [4; 5].

1. Принцип незалежності [4; 5]:

1) специфіка цілей і завдань роботи юридичної клініки вимагає як необхідної умови належного здійснення клінічної діяльності максимальної незалежності консультанта та інших співробітників юридичної клініки у виконанні своїх прав і обов'язків, що передбачає його свободу від будь-якого протиправного впливу, тиску чи втручання в його діяльність;

2) працівник клініки зобов'язаний не допускати в своїй професійній діяльності компромісів, що применшували б його незалежність, з метою догодити суду, іншим державним органам, третім особам або клієнту, якщо такі компроміси розходяться з законними інтересами клієнта і перешкоджають належному наданню йому правової допомоги;

3) працівник клініки не повинен при виконанні доручення клієнта керуватися вказівками інших осіб, за винятком керівника юридичної клініки та викладачів-консультантів, стосовно змісту, форм, методів, послідовності і часу здійснення його професійних прав і обов'язків, якщо вони суперечать його власній уяві про оптимальний варіант виконання доручення клієнта.

2. Принцип дотримання законності [4; 5]:

1) у своїй діяльності працівник клініки зобов'язаний дотримуватися чинного законодавства України, сприяти утвердженню та практичній реалізації принципів верховенства права та законності, вживати всі свої знання і навичок для надання консультацій належного рівня, а також здійснення захисту і (або) представництва прав та законних інтересів громадян і юридичних осіб;

2) працівник клініки не може давати клієнту поради, свідомо спрямованих на полегшення скоєння правопорушень, або іншим чином умисно сприяти їх скоєнню клієнтом юридичної клініки або іншими особами. Оцінювати студенти залежно від того чи він працює в юридичній клініці, чи правильно він надає консультації;

3) працівник клініки не має права в своїй діяльності вдаватися до засобів та методів, які суперечать чинному законодавству, Положенню про юридичну клініку;

4) у своєму приватному житті працівник клініки також зобов'язаний дотримуватися закону, не вчиняти правопорушень і не сприяти скоєнню їх умисно іншими особами;

3. Принцип неприпустимості представництва клієнтів з суперечливими інтересами [3; 4]:

1) працівник клініки не може представляти (в тому числі консультувати) одночасно двох або більше клієнтів, інтереси котрих є взаємно суперечливими, або з високим ступенем вірогідності можуть стати суперечливими.

4. Принцип конфіденційності [4; 5]:

1) дотримання принципу конфіденційності є необхідною і щонайважливішою передумовою довірчих відносин між працівником клініки і клієнтом, без яких є неможливим належне надання правової допомоги. Тому збереження конфіденційності будь-якої інформації, отриманої консультантом юридичної клініки від клієнта, а також про клієнта (зокрема щодо його особи) або інших осіб у процесі здійснення правозахисної діяльності, є правом юридичної клініки у відносинах з усіма суб'єктами права, які можуть вимагати розголошення такої інформації та обов'язком щодо клієнта і тих

осіб, кого ця інформація стосується;

2) дія принципу конфіденційності не обмежена в часі;
3) конфіденційність певної інформації, що охороняється правилами цієї статті, може бути відмінена тільки особою, зацікавленою в її дотриманні (або спадкоємцями такої фізичної особи чи право наступниками юридичної особи), в письмовій або іншій зафіксованій формі;

4) працівник клініки не відповідає за порушення цього принципу у випадках допиту його у встановленому законом порядку як свідка стосовно обставин, які виходять за межі предмета адвокатської таємниці, визначеного чинним законодавством, хоча й охоплюється предметом конфіденційності інформації, передбаченою Правилами;

5) за всіх інших обставин при визначенні обсягу відомостей, на котрі поширюється обов'язок збереження конфіденційності, працівник клініки повинен виходити з норм загальних правил;

6) розголошення відомостей, що складають адвокатську таємницю, заборонено за будь-яких обставин, включаючи незаконні спроби органів дізнання, попереднього слідства і суду допитати працівника клініки про обставини, що складають конфіденційну інформацію;

7) працівник клініки зобов'язаний забезпечити розуміння і дотримання принципу конфіденційності його помічниками (слухачами) та членами технічного персоналу;

8) працівник клініки зобов'язаний забезпечити такі умови зберігання документів, переданих йому клієнтом, досьє та інших матеріалів, що знаходяться в його розпорядженні і містять конфіденційну інформацію, котрі розумно виключають доступ до них сторонніх осіб.

5. Принцип компетентності та добросовісності [4; 5]:

1) працівник клініки зобов'язаний надавати правову допомогу клієнтам компетентно і добросовісно, що передбачає знання відповідних норм права, наявність необхідного досвіду їх застосування, досконалість в урахуванні всіх обставин, що стосуються доручення клієнта і можливих правових наслідків його виконання, ретельну підготовку до належного виконання доручення;

2) працівник клініки має постійно працювати над вдосконаленням своїх знань і професійної майстерності, володіти достатньою інформацією про зміни у чинному законодавстві;

3) працівник клініки повинен забезпечувати розумно необхідний рівень компетентності своїх помічників (слухачів).

6. Принцип чесності і порядності [4; 5]:

1) працівник клініки повинен у своїй діяльності і в приватному житті бути чесним і порядним; не вдаватися до омани, погроз, шантажування, підкupu, використання тяжких матеріальних чи особистих обставин інших осіб або інших протизаконних засобів для досягнення своїх професійних чи особистих цілей; поважати права, законні інтереси, честь, гідність, репутацію та почуття осіб, з якими він спілкується в різних відносинах.

7. Принцип поваги до діяльності юридичних клінік [4; 5]:

1) всією своєю діяльністю працівник клініки повинен стверджувати повагу до діяльності юридичних клінік та їх консультантів, а також адвокатської професії, сутності таких видів діяльності, сприяти зберіганню та підвищенню їх престижу;

2) цей принцип повинен дотримуватись у всіх сферах діяльності працівника клініки: професійній, громадській, публіцистичній, під час навчання.

8. Принцип культури поведінки [4; 5]:

1) працівник клініки повинен як у своїй професійній діяльності, так і в приватному житті, дбаючи про престиж звання співробітника юридичної клініки, забезпечувати високий рівень культури поведінки, поводити себе гідно, стримано, тактовно, по можливості зберігати самоконтроль і витримку, при здійсненні своєї професійної діяльності мати пристойний зовнішній вигляд.

9. Принцип обмеження рекламування діяльності юридичної клініки [4; 5]:

1) юридична клініка має право рекламувати свою діяльність з дотриманням чинного законодавства;

2) рекламування допускається у формі вміщення об'яв, інформаційних повідомлень та інших рекламних матеріалів у періодичних виданнях, довідниках, інформаційних бюлетенях, інших друкованих виданнях, а також трансляції рекламних матеріалів по радіо і телебаченню;

3) консультант юридичної клініки не має права пропонувати свої послуги конкретному клієнту ні особисто, ні через посередників;

4) рекламні об'яви або інші рекламні матеріали щодо діяльності юридичної клініки **повинні містити:**

- назву юридичної клініки;
- адресу, за якою може здійснюватись надання юридичної допомоги цією клінікою;
- номер телефону;
- загальні відомості про галузі права, в котрих спеціалізується юридична клініка або вказівку про те, що правова допомога може бути надана з усіх галузей права;
- вказівку про те, що правова допомога надається безкоштовно.

можуть містити:

— відомості про те, при якому навчальному закладі працює юридична клініка, в яких навчальних закладах навчаються консультанти юридичної клініки, членство юридичної клініки в спілках, асоціаціях юридичних клінік, участь в їх органах;

- дані про тривалість стажу роботи юридичної клініки;
- відомості про іноземні мови, якими надаються консультації та інша правова допомога.

не можуть містити:

- оціночних характеристик юридичної клініки та її консультантів;
- відгуків інших осіб про роботу юридичної клініки та її консультантів;
- порівнянь з іншими юридичними клініками та їх консультантами і їх критики;
- заяв про вірогідність успішного виконання доручень та інших заяв, що можуть викликати безпідставні надії у клієнтів.

Правові наслідки порушення Принципів етики співробітників юридичних клінік. За порушення Принципів етики до співробітника юридичної клініки можуть бути застосовані заходи дисциплінарної відповідальності в порядку, передбаченому чинним законодавством та Положенням про юридичну клініку.

Наведений Проект носить рекомендаційний характер щодо застосування його як самостійного акта, так і в якості частини (в тому числі додатка) до локальних положень про юридичні клініки.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Текст] // ВВР. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. *Андрєвич, І. С.* Организация и управление в юридической клинике: Опыт практической деятельности в современной России [Текст] : [учеб. пособ.] / И. С. Андреевич. — М. : Дело, 2003. — 304 с.
3. *Єлов, В. А.* Юридична клініка [Текст] : [навч. посібн.] / В. А. Єлов, С. І. Молібог, Д. Г. Павленко. — К. : Школяр, 2004. — 315 с.
4. *Байков, А. В.* Опыт и практика в юридической клинике для обучения юристов: Американская ассоциация юристов [Текст] / А. В. Байков. — М. : Авторское издание, 1999. — 365 с.
5. *Дулеба, М. В.* Діяльність “юридичних клінік” в Україні: шляхи розвитку та вдосконалення [Текст] : [наук.-практ. посібн.] / М. В. Дулеба. — К. : Атіка, 2004. — 160 с.

*Рекомендовано до друку кафедрою теорії та історії держави і права
Чорноморського державного університету імені Петра Могили
(протокол № 12/09–10 від 18 травня 2010 року)*

Надійшла до редакції 25.05.2010

